

Міністерство освіти та науки України
Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола

Циклова комісія журналістики

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

Особливості роботи редактора з фактичним матеріалом рукописів суспільно–
політичної літератури (на прикладі видань видавництва «Наукова думка»)

Виконала: студентка 4 курсу,
групи В-41
спеціальності 061 «Журналістика»
Ярош С.П.
Науковий керівник: Фінклер Ю.Е.
Рецензент: Бездіжа А.А.
Оцінка _____

Ярош С.П. «Особливості роботи редактора з фактичним матеріалом рукописів суспільно–політичної літератури (на прикладі видань видавництва «Наукова думка»)».

Дипломна робота на здобуття кваліфікації фахового молодшого бакалавра зі спеціальності 061 «Журналістика» (ОП «Видавнича справа та редагування»). Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола. Тернопіль, 2023. 31 с.

Дипломна робота присвячена дослідженню та вивченню особливостей роботи з фактичним матеріалом рукописів суспільно–політичної літератури на прикладі видань видавництва «Наукова думка».

У роботі проаналізовано видання видавництва, досліджено його історію.

На основні проведеного дослідження запропонована низка засобів та методів покращення роботи видавництва, запропоновані шляхи його популяризації серед різноманітної читацької аудиторії.

Ключові слова: редактор, факт, фактичний матеріал, видання, видавництво, «Наукова думка».

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 СУСПІЛЬНО–ПОЛІТИЧНА ЛІТЕРАТУРА: РІЗНОВИДИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ	6
1.1 Типологічна характеристика суспільно-політичної літератури	6
1.2 Фактичний матеріал та вимоги до нього, як до змістової основи твору.....	8
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РОБОТИ РЕДАКТОРА З ФАКТИЧНИМ МАТЕРІАЛОМ РУКОПИСІВ СУСПІЛЬНО–ПОЛІТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ВИДАНЬ ВИДАВНИЦТВА «НАУКОВА ДУМКА»	15
2.1 Історія становлення видавництва «Наукова думка»	15
2.2 Аналіз редагування суспільно–політичних видань видавництва «Наукова думка» (на прикладі книг «Українське мистецтвознавство» та «Історія Криму в запитаннях та відповідях»)	18
ВИСНОВКИ.....	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	26
ДОДАТКИ.....	29

ВСТУП

Актуальність дослідження. Суспільно–політична література завжди була важливою частиною усієї літератури в цілому. Вона може надати читачам глибші знання про суспільні та політичні процеси, що відбуваються в світі.

Читання суспільно–політичної літератури допомагає розвинути навички різних видів аналізу й критичного мислення, які потім можна застосовувати в інших аспектах життя. Такі видання дають змогу читачам розуміти та оцінювати культури, погляди й інші особливості інших країн, що є відмінними від їх власних. Ця література є корисною для тих, хто хоче збільшити свідомість про те, які зміни можуть бути важливими для покращення суспільства та політики.

Ця тема набирає все більшої актуальності у наш час. Існування та поширення суспільно–політичної літератури країни, що воює, є важливим способом донесення правдивої інформації до країн, що прагнуть розібратися в ситуації.

Мета дослідження – проаналізувати особливості редакторської роботи з фактичним матеріалом рукописів суспільно–політичної літератури.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

1. Дати загальну характеристику поняття «суспільно–політична література»;
2. Визначити основні завдання суспільно–політичної літератури;
3. Проаналізувати стандарти редакторської роботи;
4. Дослідити особливості роботи з фактичним матеріалом видань;
5. Проаналізувати типові помилки при редагуванні видань суспільно–політичної літератури;
6. Ознайомитись із доробком видавництва «Наукова думка».

Об'єкт роботи — типологічна характеристика, а також роль редактора в підготовці матеріалів суспільно–політичної літератури.

Предметом дослідження є аналіз фактичного матеріалу видань суспільно-політичної літератури видавництва «Наукова думка».

Методологічна база дослідження. Аби опрацювати науково–теоретичну базу використаємо методи аналізу, опису та узагальнення.

Стан дослідження теми. Поняття фактичного матеріалу характеризували у своїх теоретичних розробках вчені: Р.П. Іванченко, А.О. Капелюшний, В.О. Карпенко, В. В. Різун, тощо.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що комплексний аналіз роботи редактора з фактичним матеріалом рукописів та аналіз суспільно–політичної літератури видавництва «Наукова думка» здійснено вперше.

Матеріалом дослідження стали видання суспільно–політичної літератури видавництва «Наукова думка».

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні теоретичних знань про видання суспільно–політичної літератури, основні функції та завдання редактора в роботі над фактичним матеріалом рукописів.

Практичне значення полягає у можливості використання одержаної інформації у викладанні журналістських дисциплін, а також при підготовці науково–методичної літератури.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (30 позицій) та додатків.

РОЗДІЛ 1 СУСПІЛЬНО–ПОЛІТИЧНА ЛІТЕРАТУРА: РІЗНОВИДИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

1.1 Типологічна характеристика суспільно-політичної літератури

Суспільно–політична література – це література, яка досліджує різні аспекти суспільних і політичних процесів та явищ. Це можуть бути книги, статті, есе, дослідження, мемуари тощо.

Ця література зазвичай містить аналіз політичних систем, економіки, культури та соціальних явищ, зокрема таких, як расизм і соціальна нерівність, національний та етнічний конфлікт, громадянське право та вільно–демократичні процеси.

Суспільно–політичну літературу також можна вирізнити через теми, які вона досліджує, такі як геополітика та міжнародні відносини, фемінізм, сексуальна орієнтація, екологія, глобалізація, трудові стосунки тощо.

Таку літературу часто використовують для підвищення свідомості людей про суспільні проблеми та проблеми демократії та законності. Вона також може бути корисною для підвищення загальних знань про політику та суспільство в цілому, допомагаючи людям розуміти більш конкретні аспекти цих тем.

Суспільно–політична література може бути розділена на кілька типів в залежності від її мети та змісту. Деякі з цих типів літератури включають:

1. Академічну літературу. Це роботи відомих науковців з політології, соціології та інших соціальних наук, які досліджують різні аспекти політики та суспільства. Ця література зазвичай має більш складний та технічний стиль, але вона може бути дуже корисною для тих, хто бажає отримати більш детальні знання та розуміння про політичні та суспільні процеси.

2. Журналістську літературу. Це статті, зведення новин або інші публікації, які досліджують різні аспекти політики та суспільства. Журналістська література зазвичай має більш доступний та зрозумілий

стиль, але вона може бути менш детальною та інформаційною, ніж академічна література.

3. Публіцистику та мемуари. Це можуть бути твори спеціалістів, активістів або навіть політиків, які розділяють свої думки, досвід і спостереження про політичну та суспільну сфери. Ця література зазвичай має більш особисту ноту та допомагає зрозуміти, як політика та суспільство впливають на життя людей.

4. Літературу з аналізу політичної ситуації. Це можуть бути дослідження конкретних політичних проблем, пов'язаних з національною безпекою, економікою, зовнішньою політикою тощо. Ця література зазвичай має більш загальний характер та дає змогу отримати чітку картину політичної та суспільної ситуації.

5. Політичну фікцію. Це можуть бути твори художників, які досліджують та розглядають політичні реалії через призму художньої форми. Ця література допомагає зрозуміти, як політика чи суспільні проблеми впливають на природу та людей.

Ці типи літератури можуть переплітатися в залежності від тематики та змісту певного тексту.

За цільовим призначенням або читацькою адресою твори суспільно–політичної тематики поділяються на два види: масово–політичні і наукові суспільно–політичні видання.

Масово–політичні видання – це видання, що містять матеріали суспільно–політичної тематики, викладені доступною для масового читача формою.

Наукові суспільно–політичні видання – це видання, що містять результати теоретичних і/або експериментальних досліджень суспільно–політичної тематики.

Ці видання мають спільну тематику, проте різну читацьку адресу. Оскільки масово–політична література розрахована на широке коло читачів, а наукова створена, безпосередньо, на підготовленого читача.

Політична література не може закликати до повалення конституційного ладу. Не може сіяти ворожнечу за національно, релігійною чи будь-якою іншою існуючою ознакою. Вона не повинна пропагувати збройні конфлікти та насилля.

Слід розрізняти такі поняття як:

1. Пропаганда – апеляція до розуму.
2. Агітація – апеляція до почуттів.

Завданням редактора є безпристрасна оцінка видання [24].

1.2 Фактичний матеріал та вимоги до нього, як до змістової основи твору

При написанні твору суспільно–політичної тематики важливо пам'ятати про обов'язковість використання фактичного матеріалу. Він застосовується для створення більш правдивого та коректного зображення подій, яке базується на реальних даних. Це допомагає більш точно передати суть ситуації, яку описує автор, та зробити її доступнішою для розуміння читачів.

Фактичний матеріал твору – це головна складова будь-якого інформаційного повідомлення у сучасному комунікаційному процесі [2].

Частина тексту, що складається зі збірки реальних подій, даних, статистичних даних, наукових досліджень тощо, які допомагають створити більш об'єктивне та документальне зображення певних подій або явищ. Це може бути частиною різних видів творів, включаючи наукові дослідження, журналістські матеріали, мемуари, хроніки тощо.

Наприклад, у наукових дослідженнях фактичний матеріал може бути складеним з результатів експериментів, статистичної обробки даних, різноманітних таблиць та графіків. У журналістських матеріалах – це може бути різний список фактів, статистика, аналіз реальних подій. У мемуарах або хроніках може бути мова про особисті враження та події пов'язані з реальними історичними персонажами.

Без фактів неможливо повноцінно розкрити тему та ідею твору. Фактичний матеріал, який ми закладаємо у певний рукопис, є змістовою основою для утворення теми. Саме тому, для редактора, неабияк важливо, вміти відбирати правдиві, повні та необхідні факти.

Проте, слід пам'ятати, що фактичний матеріал може піддаватися впливу авторської прихованої аргументації та емоційних упереджень, що можуть вплинути на сприйняття і розуміння того, що подається в тексті. У певних випадках можуть зустрічатись недостатньо компетентне, або навіть неправдиве ствердження фактів. Тому важливо не лише використовувати фактичний матеріал, але і критично оцінювати його та проводити власне дослідження для перевірки інформації.

Перед редактором постає складне завдання під час аналізу та перевірки фактичного матеріалу. Кожен факт у творі має якісні характеристики. Саме вони і є критеріями для оцінки фактичного матеріалу певного авторського твору.

Усі тексти повинні перевірятись на достовірність, повноту та доцільність. Оцінюючи авторський оригінал, ці три характеристики є найважливішими критеріями.

Правдивість – це істинність факту, знання про який не є хибним і не суперечить фактологічній системі, в межах якої розглядається певний факт [18].

Розрізняють два способи перевірки фактичного матеріалу на достовірність:

1. Зовнішня перевірка;
2. Внутрішня перевірка.

Під час зовнішньої перевірки до аналізу залучається відповідна довідкова література. Адже перевіряти джерельну базу видання дуже важливо. В процесі внутрішньої перевірки аналізуються дати, прізвища, географічні назви, статистика тощо. В процесі внутрішньотекстової перевірки редактор

повинен проаналізувати контекст твору. Це допоможе уникнути недостовірності певних відомостей.

Можна додати ще один спосіб перевірки фактажу на достовірність – це офіційне підтвердження. «Якщо перші дві способи перевірки фактичного матеріалу не дозволяють установити істинність факту, доводиться звертатися по консультацію до компетентних людей, до спеціальних установ.» [10].

Обов'язково проводиться перевірка джерел, з яких походять факти і фактів за джерелами. Для цього потрібно зіставляти фактичний матеріал з авторитетним джерелом, або ж, отримати його офіційне підтвердження. Внутрішньотекстова перевірка неможлива без наступних факторів.

Важливу роль відіграє конкретизація, адже вона дає змогу краще зрозуміти наведену інформацію. Також слід перевіряти співвідношення фактів. До прикладу, редактор, аналізуючи текст, зіставляє факти з тексту із добре відомими фактами. Або ж, достовірність повторювальних, чи пов'язаних із покликаннями фактів.

Ще один прийом перевірки – підрахунки. Це зіставлення даних із закономірністю їх зміни. Редактору слід дослідити причини фактичної неточності.

Існують певні норми для перевірки фактичних тверджень:

1. Фактичні твердження загальної тематики слід контролювати за найвідомішими універсальними енциклопедіями в світі.
2. Якщо фактичні твердження стосуються лише окремих країн, то контролювати їх слід, безпосередньо, за енциклопедичними виданнями цих країн.
3. Якщо інформація в універсальних енциклопедіях відсутня, то фактичні твердження загальної тематики варто контролювати за галузевими енциклопедіями, що є найвідомішими.

4. За умов відсутності інформації в галузевих енциклопедіях, фактичні твердження загальної тематики слід контролювати за найвідомішими галузевими енциклопедичними словниками.

5. Для того, аби контролювати фактичні твердження, у яких дані змінюються залежно від часу, редактор повинен використовувати офіційні статистичні збірники ООН, держав та міжнародних організацій.

6. Якщо довідкові видання, потрібні для контролю фактичних тверджень відсутні, редактор повинен користуватися науковими виданнями.

7. Існують випадки за яких редактор має право вимагати від автора проведення пошуку потрібного джерела й подальшої передачі його редакторові для підтвердження істинності фактичних тверджень чи посилань, поданих у повідомленні.

Важливим завданням редактора є контроль цитат у творі. Він може робити це, як самостійно, так і за участі автора. Редактор має право попросити автора надати йому джерела цитування.

Під час редагування цитат, редактор повинен пересвідчитися в тотожності контексту в авторському повідомленні та повідомленні–джерелі.

Цитата — це фрагмент одного повідомлення, який дослівно повторюють в іншому [23].

В реченні цитати виділяють за допомогою пунктуаційних знаків. Редактор, проводячи контроль оформлення цитат, повинен керуватися наступними нормами.

1. Усі цитати повинні бути істинними;
2. Цитати можна виділяти трьома способами: за допомогою лапок; за допомогою шрифтових виділень; за допомогою поліграфічних засобів;
3. Обов'язково слід давати покликання на джерела цитат;

4. У дитячій та навчальній літературах, цитати слід виділяти за допомогою лапок;
5. Якщо в тексті оригіналу є пропуски, в цитаті їх варто замінити трикрапкою;
6. Якщо цитата стоїть на початку речення, її слід писати з великої літери;
7. Якщо цитата стоїть усередині речення, то повинна починатися з малої літери.

Повнота фактичного матеріалу – це якість журналістської роботи, яка означає, що у тексті відображена повна та достовірна картинка події або факту, що описується. Це включає у себе передачу всіх ключових фактів, подробиць, думок та інших інформаційних аспектів, що стосуються теми, що досліджується.

Повнота фактичного матеріалу означає, що журналіст діагностує різноманітні джерела та взаємодіє зі свідками подій для збору максимально повної інформації про подію. Журналіст має перевіряти інформацію, що надходить від джерел, щоб переконатися в достовірності подій та тих фактів, які він описує.

Повнота фактичного матеріалу необхідна для того, щоб читачі могли утворити повну та точну думку про подію і відповісти на класичні журналістські питання: «хто?», «що?», «коли?», «де?», «як?», «чому?» та «з яких причин?».

У сучасному світі, де дані поширюються швидко та безперервно, повнота фактичного матеріалу ще більш важлива. Недостатньо просто перелічити факти чи згадати кілька подробиць, необхідно дати повну та достовірну картину з детальними аналізами усіх важливих аспектів події.

Відповідність назви та змісту – важлива складова будь-якого видання. Не менш важливим є співвідношення усієї інформації, адже не варто перевантажувати текст «водою», аби лише збільшити обсяг книги. Такий вчинок лише погіршить ситуацію, а довіра до автора зникне.

Також недоречними є алогічні факти, які ніяк не аргументують думку. Редактор повинен звертати увагу не лише на якісну характеристику фактів, а й на обсяг фактажу. Оскільки важливо, щоб у творі факти стосувалися теми, повністю розкривали її і сприяли якісному розумінню тексту загалом.

Алогічний факт – той, що суперечить законам логіки.

Фактаж – це сукупність фактів.

Фактаж має бути гармонійно упорядкованим, а тема твору – актуальною. Фактів у тексті повинно бути стільки, щоб фактологічне забезпечення повністю розкривало досліджуване поняття. Не варто перевантажувати текст фактичним матеріалом, якщо в цьому немає необхідності.

Доречність – характеристика факту, яка означає його доцільне вживання у творі. Вона тісно пов'язана з такими поняттями, як «етика» та «мораль».

Слід пам'ятати й про інші якісні характеристики фактів: типовість, соціально–політична значимість, ідейність, точність тощо.

Типовість – це важливий критерій, якщо мова йде про журналістський текст. Оскільки будь-який факт, який озвучує журналіст, повинен бути типовим для кожного громадянина, який живе у певний час, у певному місці.

Соціально–політична значимість – характеристика фактичного матеріалу, яка тісно пов'язана з актуальністю теми. Факт, який не відповідає інтересам читачів, створює у творі «фактологічний шум». Накопичення другорядних фактів у творі заважає сприйманню теми й лише відволікає читача.

Кожен факт у матеріалі повинен мати актуальний, соціально значимий смисл [18, с.178].

Тобто це означає, що усі факти повинні бути важливими, цікавими та актуальними для конкретної людини.

Ідейність. Кожен твір повинен мати свою ідею, адже без неї він буде набором словосполучень та слів. Головне завдання редактора полягає в тому, щоб сприйняти ідею автора, не намагатися переробити її чи взагалі викинути з тексту. Редактор повинен враховувати ідейність факту.

Точність. Якщо порушити цю характеристику факту, то читач може неправильно сприйняти інформацію чи зрозуміти тему твору. Редактор повинен стежити за тим, аби факти не викликали сумнівів й були однозначними. Дуже важливо перевіряти їх на точність. Кожен журналіст чи автор, просто зобов'язаний перевіряти будь-яку інформацію хоча б у двох джерелах.

Окрім вищезгаданих характеристик, редактору необхідно звертати увагу на обсяг фактажу. Кожен текст повинен мати таку кількість фактів, яка повністю розкриває тему. Але, знову-таки, їх не повинно бути й занадто багато, адже тоді текст стає надто складним та нецікавим для читача.

Усі перелічені вимоги до фактажу, можуть застосовуватися редакторами під час редагування текстів будь-яких жанрів. Адже підготовка фактичного матеріалу повинна здійснюватися за однією чіткою схемою, яка допоможе отримати довіру читачів та полегшити прочитання твору.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РОБОТИ РЕДАКТОРА З ФАКТИЧНИМ МАТЕРІАЛОМ РУКОПИСІВ СУСПІЛЬНО–ПОЛІТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ВИДАНЬ ВИДАВНИЦТВА «НАУКОВА ДУМКА»

2.1 Історія становлення видавництва «Наукова думка»

«Наукова думка» – це найстаріше діюче видавництво України, якому вже більше ста років.

Досить давно склалась практика завершення наукового дослідження публікацією його результатів у тій чи іншій формі. Молода українська Академія взяла собі за мету забезпечити вирішення цієї потреби. Саме на її прохання майно друкарні Києво–Печерської лаври, яка припинила своє існування, було передано до Академії. Таким чином унікальні латинські, грецькі та французькі шрифти, придатні для використання при виданні академічних праць продовжили своє функціонування.

За ініціативи академіка А.Ю. Кримського була утворена Редакційно–видавнича комісія Академії, котра здійснювала випуск академічної друкованої продукції, а з часом почала функціонувати як Видавництво Академії. В 1964 році установу було перейменовано на Видавництво «Наукова думка» НАН України. Згодом видавництву надали статус науково–виробничого підприємства.

Характерною рисою видавництва «Наукова думка» є його академічність. Адже воно знаходить своє відображення як на рівні підготовки редакторів видавництва, так і рівні друкованої продукції. Видання видавництва «Наукова думка» регулярно перемагають на республіканських та міжнародних книжкових форумах. Зокрема, I том видання «Історія української культури» було визнано кращою книгою України 2001 р.

Фахівці неодноразово визнавали це видавництво кращим в країні. Воно увійшло в десятку найпопулярніших видавництв України за результатами Всеукраїнського читацько–експертного опитування «Книжки незалежного 15–річчя, які вплинули на український світ».

За результатами опитування читачів, котре проведено Українським інститутом книги у 2021 році, серед тридцяти найважливіших видань, опублікованих в Україні за 30 років незалежності, відзначено Повне зібрання творів Т.Г. Шевченка у 12 томах, що видало видавництво «Наукова думка».

Важливим внеском в інтелектуальний і культурний розвиток української нації став випуск таких видань як: «Історія України–Руси» М.С. Грушевського, серія «Бібліотека української літератури», «Історія української культури», «Енциклопедія історії України та інші.

Зараз «Наукова думка» займається реалізацією трьох видавничих проєктів:

1. Випуск фундаментальних узагальнюючих наукових монографій українських вчених, головним чином, за проєктом «Наукова книга»;
2. Історико–культурна спадщина українського народу. Саме у рамках цього проєкту в останні роки побачили світ такі значущі видання, як «Енциклопедія історії України» та «Історія української культури»;
3. Видання літератури, котрі розраховані на найширше коло читачів. Таким чином виходять у світ академічні зібрання творів класиків української літератури, книги програми «Словники України» та серії «Бібліотека школяра», , підручники та посібники для вищої школи.

Протягом своєї історії видавництво «Наукова думка» випускало значну кількість наукових, науково–популярних та навчальних видань українською

мовою. Воно ставило перед собою завдання популяризувати наукові знання та розвивати українську науку і культуру.

Протягом радянського періоду видавництво «Наукова думка» активно працювало на розвиток гуманітарних наук, філософії, історії, літератури та інших галузей. Багато видань видавництва були відомі своєчасністю і актуальністю, незважаючи на ідеологічні обмеження.

Після отримання Україною незалежності, видавництво «Наукова думка» продовжило свою роботу, але вже в умовах більшої свободи видавничої діяльності. Воно продовжило публікувати наукові та академічні праці, а також почало видавати книги зі сфери суспільних наук, мистецтва та духовності.

Сьогодні видавництво «Наукова думка» продовжує бути видатним видавництвом в Україні і займатись популяризацією наукових знань та виданням цінних праць.

Аналізуючи популярність цього видавництва серед молоді, отримали наступні висновки. Згідно з результатами власного опитування рівно половина опитуваних людей знає про існування видавництва «Наукова думка».

Також більшість респондентів запропонували наступні зміни для покращення роботи та популярності видавництва:

1. Оновлення сайту видавництва, адже це основна платформа, на якій можна ознайомитись із творчим доробком та реалізованими виданнями. Дизайн сайту є застарілим та незручним у користуванні. Не вистачає активних клавiш для швидкого пошуку потрібної інформації. Також у сайті неорганічно поєднана велика кількість різних шрифтів, що лише ускладнює користування сайтом.

2. Що стосується безпосередньо видань, не вистачає зображень, ілюстрацій та додаткових матеріалів, котрі змогли б покращити уявлення читача про описувану подію та допомогли її сприйманню.

3. Створення та активне ведення різноманітних соціальних мереж допоможуть популяризувати видавництво серед різної читацької аудиторії. Також в подальшому це може стати додатковою платформою для продажу видань.

4. Збільшення накладу видання.

2.2 Аналіз редагування суспільно–політичних видань видавництва «Наукова думка» (на прикладі книг «Українське мистецтвознавство» та «Історія Криму в запитаннях та відповідях»)

Будь–яке видання потребує обов’язкового редагування. Особливо якщо мова йде про видання суспільно–політичної тематики. За таких умов редактор повинен бути значно уважнішим та обачнішим. Видавництво «Наукова думка» відповідально підходять до редагування таких творів.

Для проведення дослідження особливостей роботи редактора над фактичним матеріалом видань суспільно–політичної тематики було обрано наступні книги: «Українське мистецтвознавство» (*Додаток А, рис. 1.*), «Історія Криму в запитаннях та відповідях» (*Додаток А, рис. 2.*).

«Українське мистецтвознавство» – видання видавництва «Наукова думка», що висвітлює розвиток різних видів українського мистецтва. У книзі є матеріали про життя та творчість М.Л. Бойчука, Харківську школу мистецтвознавства, український авангард та сучасний художній процес [22].

В редакційній колегії видання присутні: О.Г. Костюк, П.О. Білецький, І.А. Котляревський, Р.Я. Пилипчук та інші.

Книга налічує чотири розділи:

1. Проблеми розвитку мистецтва України: від витоків до XIX ст.;
2. Мистецтво України XX ст.: Відкриття, традиції, пошуки;

3. Архівні публікації;
4. Сучасне мистецтво України.

Видання «Українське мистецтвознавство» грамотно відредаговане. Доречно обрані шрифт та стиль тексту, гармонійно підібрано зображення. У книзі присутня велика кількість світлин митців, тож редактору довелося ретельно попрацювати над перевіркою їх на достовірність. Усі ілюстрації, рисунки та зображення підписані згідно із встановленими нормами. Видання двомовне. Спочатку представлений розділ українською мовою, далі його переклад російською. Це можна пояснити тим, що описане видання видане 1993 року. Оскільки зараз це є недоречним, слід забрати російську мову з видання, або замінити його на англійську, залишивши видання двомовним.

Аналізуючи, безпосередньо, фактичний матеріал цього рукопису, слід відзначити велику працю редакторів. На початку кожного розділу розміщена коротка розповідь про описане ремесло чи митця. Усі висновки в виданні зроблені на основі аналізу, тож усі фактичні дані уніфіковані.

Проаналізуємо фактичний матеріал видання. Для опрацювання обираємо розділ «Архівні публікації», підрозділ «З архіву Михайла Бойчука».

В розділі йдеться про те, що 13 липня 1937 року було страчено художника, засновника національної школи монументального мистецтва Михайла Бойчука разом із його талановитими учнями Іваном Падалкою та Василем Седляром.

Цей фактичний матеріал було не важко перевіряти, оскільки на офіційному сайті «Радіо Свобода» є окрема стаття приурочена 73-й річниці загибелі митців.

Засуджені виявились безпідставно затриманими, оскільки під час додаткової перевірки матеріали покладені в основу обвинувальних вироків не підтвердились. Проте, розстрілявши Михайла Бойчука та його талановитих учнів система намагалась «ліквідувати» осередок «мистецької свободи».

Проаналізуємо розділ під назвою «Харківська університетська школа мистецтвознавства: історія, напрями, проблеми» [30].

У розділі йдеться про те, що протягом усієї історії існування Харківського університету до самої реорганізації у 20-х роках, окрім гуманітарних наук, вивчали ще й мистецтвознавство.

Стверджують, що Харківський університет був одним із осередків мистецтвознавчої школи протягом XIX–початку XX ст.

Опираючись на перевірку факту, можна зазначити, що він достовірний. Харківський національний університет імені Василя Каразіна один із найстарших університетів України. Він справді працював над тим, аби якомога більше збагатити знання студентства, в тому числі з мистецтвознавства.

У виданні розповідають про те, що Василь Каразін самостійно придбав колекцію гравюр академіка Ф. Аделуна, оскільки це було достойним фундаментом для вивчення історії мистецтва студентами.

Перевіряючи фактичний матеріал за двома джерелами, переконались в його достовірності.

Підсумовуючи результат аналізу роботи редактора над виданням «Українське мистецтвознавство», можна прийти до висновку, що все фактичне наповнення книги є грамотно відредаговане. Фактаж достовірний та опрацьований.

«Історія Криму в запитаннях та відповідях» – це популярне за жанром і формою видання, що має науковий характер. Вміщує понад 120 статей, що базуються на широкій джерельній базі і новітніх наукових підходах.

Авторський колектив книги складається з академічних та університетських учених–істориків і сходознавців. Вони спробували відповісти на актуальні, з їхнього погляду, запитання не лише щодо маловідомих або призабутих, а і стосовно добре знаних сторінок багатовікової історії Криму та народів, які його населяли з найдавніших часів [9].

Окрім загальновідомих фактів, традиційних інтерпретацій та оцінок, наводяться й повністю новаторські спостереження, оригінальні авторські думки, погляди й підходи, а також – несподівані висновки і прогнози.

Книга призначена для широкого кола допитливих читачів, усіх, хто цікавиться історією Криму.

Авторами книги «Історія Криму в запитаннях і відповідях» є близько 50 українських істориків і сходознавців. Серед найвідоміших із них – професори В. Верстюк, В. Горобець, С. Кульчицький та О. Реєнт, доктори історичних наук Р. Пиріг і Т. Чухліб, академік В. Смолій. Очолює авторський колектив провідний український сходознавець і тюрколог О. Галенко.

Це видання має дуже велику кількість фактичного матеріалу, але він настільки якісно відредагований та сформований, що не ускладнює прочитання, а навпаки заохочує читача залишатись на сторінках якомога довше, аби не пропустити жодної деталі й отримати відповіді на усі свої питання.

У виданні підіймаються такі провокативні питання як:

1. Яким чином особливості фізичної географії Криму впливали на його історичний розвиток?
2. Якими мовами розмовляло й писало населення на Кримському півострові?
3. Чому, попри вигідне географічне положення на перехресті цивілізацій, у Криму існувало мало самостійних та економічно потужних держав?
4. Скільки разів Росія анексувала Крим?
5. Як і за рахунок яких чинників населення Криму стало переважно російським?
6. Скільки референдумів відбулося на території Криму впродовж XX—XXI століть?
7. Яке місце посідав Крим у науковому ландшафті України? [9]

У виданні поєднується велика кількість історичних фактів. Воно пропонує доступний та систематизований огляд історичних подій та ключових аспектів розвитку Криму. Формат запитань та відповідей дозволяє швидко

орієнтуватися в основних фактах, подіях та процесах, пов'язаних з історією Криму.

Важливо звернути увагу на авторство видання. Якщо воно вказує на конкретного автора або групу авторів, слід з'ясувати їх кваліфікацію та академічний досвід у сфері історичних досліджень. Це допоможе підвищити авторитетність та надійність інформації. Оскільки над цією книгою працювало близько 50-ти українських істориків і сходознавців, сумнівів у достовірності фактичного матеріалу не виникає.

При оцінці будь-якого видання його історичної тематики має значення об'єктивність та наукова достовірність. Важливо переконатися, що автори отримали надійні джерела, аналізують різні погляди та підтримуються академічні стандарти.

Книга може мати популяризаторський характер, спрямований на широкий загал читачів. Це може бути корисним для більшого ознайомлення з історією Криму, але варто бути готовим до можливих спрощень або узагальнень, аби підготувати текст для читання широкої аудиторії.

Вивчаючи історію Криму слід бути неупередженим й пам'ятати про велику ймовірність натрапити на пропаганду й недостовірну інформацію.

Перевіримо фактичний матеріал книги «Історія Криму в запитаннях та відповідях». Для опрацювання обираємо уривок із сьомого розділу, що має назву «Які історичні назви мав Кримський півострів?».

В цьому уривку розповідається про те, що першими назвами Криму були «Таврія» або «Таврика», ці назви походили від найменування народу таврів. Цей факт є широковідомим та підтвердженим.

Далі автори зазначили, що назва «Крим» має тюркське походження. Спочатку вона була назвою міста-адміністративного центру монгольського тумену, себто провінції, що здатна виставляти десятитисячне військо.

Перевіримо цю інформацію за двома історичними джерелами. За результатами перевірки отримуємо відповідь, що цей фактичний матеріал є

достовірним. Адже назва «Крим» справді походить від тюркського «qırm» й перекладається як «рів».

Далі у виданні стверджують, що на європейських картах Кримський півострів до кінця XVII ст. також часто позначався як Газарія [10].

Цей факт також є достовірним, оскільки, шляхом перевірки інформації за двома джерелами, отримаємо висновок, що назва «Газарія» протягом певного часу також належала Криму. Саме так називалися колонії Генуезької республіки на берегах Чорного моря, а їхнім адміністративним центром було місто Кафа у Криму. Сама ж назва Газарія, безсумнівно, вказує на хозар.

Отож, після проведення аналізу роботи редактора з виданням «Історія Криму в запитаннях та відповідях», можна зробити висновок, що редактори, безумовно, впорались із поставленою задачею. У цьому виданні справді багато фактичного матеріалу, проте його прочитання не є складним, ба більше, фактаж відредагований так, що лише сприяє легкому читанню твору.

ВИСНОВКИ

Головним завданням цього дослідження є аналіз роботи редактора під час підготовки фактичного матеріалу рукопису суспільно–політичної тематики.

Фактичний матеріал є основною складовою будь–якого видання і від його грамотного редагування залежить подальший успіх книги та репутація автора.

На підставі дослідження та аналізу редакційного процесу фактичного матеріалу рукописів суспільно–політичної тематики можна зробити наступні висновки:

Редагування фактичного матеріалу є необхідним етапом підготовки рукописів до публікації, особливо в контексті суспільно–політичної тематики. Це забезпечує точність і достовірність інформації, уникне помилок та спотворень.

Основною метою редагування фактичного матеріалу є забезпечення інформаційної коректності, логічності та чіткості тексту. Редактор має переконатися, що подана інформація є правдивою і підтверджується достовірними джерелами.

Редагування фактичного матеріалу забезпечує перевірку істинності викладених фактів, правильності цитування та використання даних з інших джерел. Важливо виявити та виправити будь–які неточності, недоліки або помилки в тексті.

Редактор повинен мати високу кваліфікацію та знання суспільно–політичної тематики, щоб ефективно редагувати фактичний матеріал. Він має бути володарем грамотного стилю, знати стандарти журналістської мови та етики.

Етапи редагування фактичного матеріалу можуть включати перевірку орфографії та граматики, виправлення стилістичних недоліків, розміщення

фактів у логічній складності, а також перевірку на пропаганду, маніпуляцію чи упередженість.

Також ознайомились із видавництвом «Наукова думка», його історією становлення та характеристикою розвитку. Проаналізували популярність видавництва серед молоді та сформували уявлення про найпопулярніші книги видавництва на її думку.

Дійшли висновку, що за версією опитаної молоді, найвідомішими виданнями цього видавництва є «Українське мистецтвознавство», «Історія Криму в запитаннях та відповідях» та «Історія української літератури».

Охарактеризували зазначені вище видання та проаналізували роботу редактора над фактичним матеріалом у них.

Окреслили шляхи покращення сайту видавництва «Наукова думка», адже як інтерактивність, так і мультимедійність у ньому розвинена погано.

Проте, слід відзначити професіоналізм редакторів видавництва, котрі відповідально підходять до редагування досить складних текстів. Хоча обрані видання розглядають суспільно важливі теми. Лексичні, морфологічні, синтаксичні та інші помилки у текстах видань відсутні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL : <http://sum.in.ua/s/redaktor> (дата звернення 22.12.2022).
2. Вимоги до фактичного матеріалу як до змістової основи твору URL : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1264> (дата звернення 27.12.2022).
3. Вівчарик М. Аспекти зовнішньої політики в реферативному журналі Книжкової палати України «Політика. Політичні науки» 2003. № 6. С. 5–6.
4. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. К. : ТОВ «Софія–А», 2016. 184 с.
5. Гоян В. В., Десятник Г. О. Екранознавство : збірка наукових та навчально-методичних статей. К. : Інститут журналістики КНУ, 2019. 184с.
6. Гузенко С. В. Теорія і практика редагування : Навчальний посібник, Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2019. 220 с.
7. Дотримання редактором соціальних норм при підготовці медіатекстів URL : <http://surl.li/iejvd> (дата звернення 07.01.2023).
8. Женченко М. Новітні редакторські професії в умовах конвергенції та мультимедіатизації ЗМІ [Електронний ресурс]. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nzizh/2012_49/Zhenchen.pdf (дата звернення 05.01.2023).
9. Завгородня Л. В. Основи літературного редагування та коректури. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/240/1/8F.pdf> (дата звернення: 30.11.2022).
10. Історія Криму в запитаннях та відповідях / Київ, Науково–виробниче підприємство «видавництво «Наукова думка» НаН України», 2015.
11. Капелюшний А.О. Редагування в засобах масової інформації: Навчальний посібник / Львів: ПАІС, 2005. – 304 с.

12. Карий В.М. Видавничий проєкт як складова частина програми книговидання на регіональному рівні / *Поліграфія і видавнича справа*. 2008. 48с.

13. Костюк Ю. Українська суспільно-політична лексика в інтернет-виданнях 2012–2017 рр. // *Лексика на перетині наукових парадигм: монографія* / за ред. Л. Струганець. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2018. С. 135–156.

14. Кочукова Н. «Редагування в засобах масової комунікації» в системі професійної підготовки філологів — фахівців інфокомунікацій. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. 2019. Вип. 8. С. 51–58.

15. Лесюк О. В. Видавнича справа та редагування : Навчальний посібник, Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2021. 103 с.

16. Марків О. Т. Робота з автором: навчально–методичний комплекс / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ. : Вид–во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. 72 с.

17. Мусієнко Г. Справжні та примарні пріоритети політиків і політичної думки України, *Вісник книжкової палати*. 2003. № 2. С. 31–33.

18. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи : Навчальний посібник. К. : Ліра–К, 2020. 637 с.

19. Партико З. В. Основи редагування. Книга 2. Практикум. К. : Ліра–К, 2017. 130 с.

20. Партико З. В. Основи редагування : у 2 кн. Книга 1. К. : Ліра–К, 2020. 331 с.

21. Полемічна література URL : <http://surl.li/iekdm> (дата звернення: 13.04.2023).

22. Редакторське опрацювання новинного матеріалу: журналістика, редагування та ЗМІ / М. О. Лаврін. Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 32–39 с.

23. Різновиди видань суспільно–політичної літератури. URL : <https://studfile.net/preview/3756234/page:11/> (дата звернення 05.01.2023).
24. Різун В. В. Літературне редагування. К. : Либідь, 1996. – 237с.
25. Суспільно-політична, філософська та історична література URL : <https://format.ua/catalog/suspilno-politichna-literatura> (дата звернення: 13.04.2023).
26. Телішевська У. Здобутки в сфері наукового редагування та комунікацій. *Праці наукового товариства ім. Шевченка*. 2020. Т. 62, № 2. С. 42–47.
27. Тематика, предмет і завдання суспільно-політичної літератури. Пологи масово-політичної літератури URL: <http://um.co.ua/5/5-6/5-69729.html> (дата звернення: 25.04.2023).
28. Тимошик М. С. Основи редагування : підруч. для студентів ВНЗ. Київ : Наша культура і наука, 2019. 559 с.
29. Тріщук О. Робота редактора над рухомих рядком. *Вісник книжкової палати*. 2016. № 2. С. 7–10.
30. Українське мистецтвознавство. Випуск 1. : Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського АН України, 1993.

ДОДАТКИ

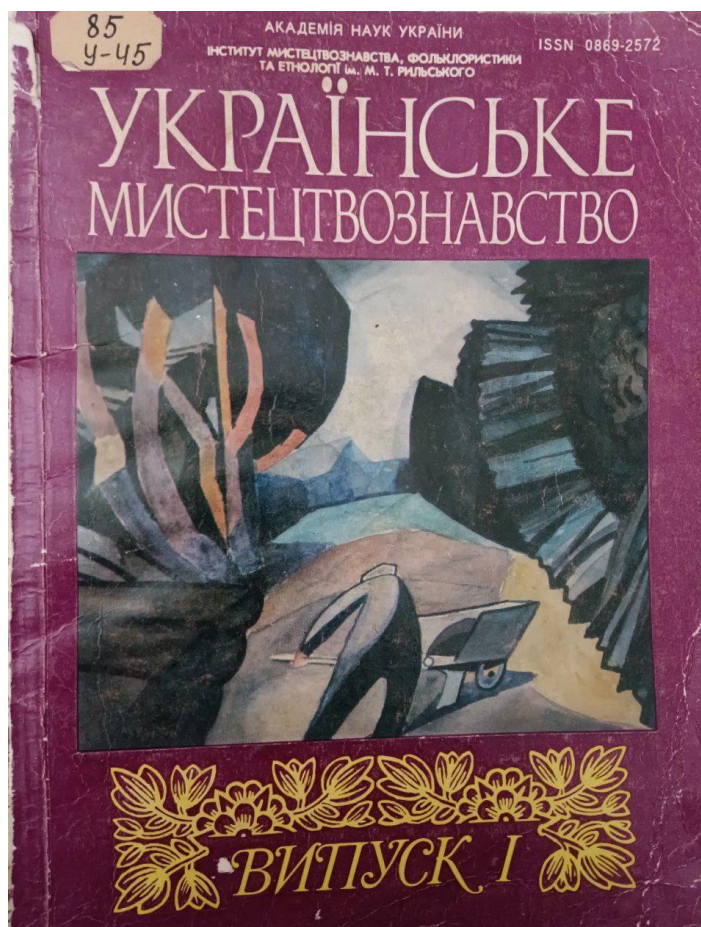

Рис.1. Обкладинка видання «Українське мистецтвознавство»

Рис.2. Обкладинка видання «Історія Криму в запитаннях та відповідях»

**Відгук наукового керівника
на дипломну роботу Ярош Софії
“Особливості роботи редактора з фактичним матеріалом
рукописів суспільно-політичної літератури
(на прикладі видань видавництва «Наукова думка»)”**

Дипломна робота студентки Софії Ярош присвячена двом важливим аспектам редакторської практики. Перший аспект — більш широкий — пов'язаний із специфікою редакторської обробки рукописів суспільно-політичної літератури. Непроста робота редактора у цій царині його праці супроводжується складнощами ідеологічного характеру: відсутність цензури і офіційних перепон просуванню будь-яких суспільно-політичних наративів ставить сумніви і чесність редактора на чільне місце, адже саме від редактора може залежати політична інтерпретація тих чи інших фактів. Другий аспект — більш вузького спрямування — має на меті аналіз специфіки роботи редактора з фактичним матеріалом рукописів цієї типологічної категорії рукописів. Ну, і дуже важливим вважаємо те, що джерельною базою дослідження стали рукописи видавництва “Наукова думка”.

Сама робота студентки Софії Ярош побудована логічно грамотно, із врахуванням власне цих ключових аспектів актуальності та важливості проблеми. Починаючи із аналізу різновидів та класифікації суспільно-політичної літератури, студентка переходить до характеристики специфічних прийомів роботи редактора з фактичним матеріалом рукописів цього типу літератури. При цьому Софія Ярош доволі детально аналізує репертуар та редакторські особливості діяльності видавництва “Наукова думка”, що дозволяє їй цільово перейти до характеристики роботи редактора з фактичним матеріалом рукописів цього видавництва.

На прикладі видань “Українське мистецтвознавство” та “Історія Криму в запитаннях та відповідях” Софія Ярош продемонструвала специфіку роботи редактора з рукописами суспільно-політичної літератури, акцентувавши увагу на тому, яким чином у видавництві опрацьовують фактичний матеріал видань цього типу літератури.

Дослідження, здійснене студенткою Софією Ярош, виконане на високому науковому та методичному рівні, містить усі необхідні елементи випускних робіт. Як науковий керівник вважаю, що дипломна робота студентки Софії Ярош може бути допущеною до захисту та заслуговує на високу оцінку.

Науковий керівник —

Юрій Фінклер

Ім'я користувача:
Владислава Капітан

Дата перевірки:
19.06.2023 15:38:31 MSK

Дата звіту:
29.06.2023 15:08:10 MSK

ID перевірки:
1015646904

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100011655

Назва документа: Ярош Софія, В-41, дипломна

Кількість сторінок: 22 Кількість слів: 4373 Кількість символів: 33863 Розмір файлу: 50.68 KB ID файлу: 1015292869

13.3% Схожість

Найбільша схожість: 4.25% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1004090180)

13.2% Джерела з Інтернету

199

Сторінка 24

4.83% Джерела з Бібліотеки

8

Сторінка 25

0.66% Цитат

Цитати

2

Сторінка 26

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

1